

O'ZBEKISTONDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI VA ULARNING HUQUQLARINI MUHOFAZA ETISH ZARURLIGI

Ismoilov Adxam Baxodirovich

Jizzax viloyat yurdik texnikumi

“Ommaviy huquqiy fanlar” kafedrası o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7732193>

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va ularning huquqlarini muhofaza etish zarurligi haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: normativ-huquqiy hujjat, Mahalla. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarishning huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi va qonunlari, Fuqarolik-protsessual Kodeksi, Xo'jalik-protsessual Kodeksi.

ОРГАНЫ САМОУПРАВЛЕНИЯ ГРАЖДАН В УЗБЕКИСТАНЕ И НЕОБХОДИМОСТЬ ЗАЩИТЫ ИХ ПРАВ.

Аннотация. В статье представлена информация об органах самоуправления граждан в Узбекистане и необходимости защиты их прав.

Ключевые слова: нормативно-правовой документ, Соседство. Правовые основы самоуправления граждан. Конституция и законы Республики Узбекистан, Гражданский процессуальный кодекс, Хозяйственный процессуальный кодекс.

SELF-GOVERNMENT BODIES OF CITIZENS IN UZBEKISTAN AND THE NEED TO PROTECT THEIR RIGHTS.

Abstract. The article provides information about the self-government bodies of citizens in Uzbekistan and the need to protect their rights.

Key words: regulatory legal document, Neighborhood. Legal basis of self-government of citizens. Constitution and laws of the Republic of Uzbekistan, Civil Procedure Code, Economic Procedure Code.

O'zbekiston fuqarolik jamiyati qurish yo'lidan bormoqda. Buning ma'nosi shuki, davlatchiligimiz rivojlana borgan sari boshqaruvning turli xil vazifalari bevosita xalqqa topshiriladi, ya'ni nodavlat va jamoat tashkilotlari, o'zini o'zi boshqarish organlari yanada rivojlantirilib, davlat hokimiyati organlarining vakolatlari bosqichma-bosqich ularga o'tkazib boriladi.

Fuqarolik jamiyatida davlat hokimiyati organlari umummilliy manfaatlarga daxldor eng muhim vazifalarnigana amalga oshiradi. Mudofaa, davlat va fuqarolar xavfsizligini ta'minlash, tashqi siyosat, pul-moliya va soliq tizimini shakllantirish, qonunchilikni rivojlantirish shular jumlasidandir. Boshqa masalalar bilan shug'ullanish markazdan mahalliy davlat organlariga, nodavlat jamoat tashkilotlariga, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari zimmasiga topshiriladi. Mamlakatimiz birinchi Prezidenti ta'kidlaganidek, davlatimizning buyuk kelajagini jamoatchilik, fuqarolar bunyod etadi.

Oliy Majlisning XIV sessiyasida belgilangan ustuvor yo'nalishlar qatorida davlat qurilishi va fuqarolik jamiyatini shakllantirish jarayonini erkinlashtirish ham bo'lib, unda davlat hokimiyati organlarining vakolatlarini nodavlat va jamoat tashkilotlariga, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlariga bosqichma-bosqich o'tkaza borish, ularning haq-huquqlari va erkinliklarini muhofaza

etishni kuchaytirish asosiy vazifalar sifatida ko'rsatib o'tiladi¹.

Qaysi mamlakatda nodavlat va jamoat tashkilotlari rivojlansa, to'g'ri faoliyat yuritisa, shu erda davlat va fuqarolar munosabatida odilona muvozanat vujudga keladi, fuqarolarning huquqlari to'laroq ta'minlanadi. Bu tashkilotlar doimo davlat tizimlariga muqobil kuch sifatida faoliyat ko'rsatishi, fuqarolarning siyosiy faolligini oshirishga yordam berishi, ularning jamiyatdagi muhim o'rnini belgilashi lozim.

Bu tashkilotlarga katta umid bilan qaralayotgan ekan, barcha fuqarolar ular qanday tashkilot, maqsad va vazifalari nima ekanligi haqida umumiy ma'lumotlarga ega bo'lishi kerak.

Jamoat birlashmalari (tashkilotlari) esa o'z huquqlari, erkinliklarini hamda siyosat, iqtisodiyot, ijtimoiy rivojlanish, fan, madaniyat, ekologiya va hayotning boshqa sohalaridagi qonuniy manfaatlarini birgalikda ro'yobga chiqarish uchun ixtiyoriylik asosida vujudga keladigan tuzilmadir. Jamoat birlashmalari fuqarolik, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquklar hamda erkinliklarni ro'yobga chiqarish va himoya qilish; fuqarolarning faolligi va tashabbuskorligini, davlat va jamiyat ishlarini boshqarishda ularning ishtirok etishini rivojlantirish; kasbkor va havaskorlik qiziqishlarini qondirish; ilmiy, texnikaviy va badiiy ijodkorlarni rag'batlantirish hamda ularning faoliyatini rivojlantirish; aholining sihat-salomatligini saqlash, xayriya faoliyatida qatnashish; madaniy-ma'rifiy, jismoniy tarbiya, sog'lomlashtirish va sport ishlarini o'tkazish; tabiatni, tarix va madaniyat yodgorliklarini muhofaza qilish; vatanparvarlik va insonparvarlik tarbiyasi; respublikalararo va xalqaro aloqalarni kengaytirish, xalqlar o'rtasida tinchlik va do'stlikni mustaxdamlash; qonunda taqiqlanmagan boshqa faoliyatni amalga oshirish maqsadida tuziladi.

Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari fuqarolarning Uzbekiston Respublikasi Konstitusiyasi va qonunlari bilan kafolatlanadigan, ularning o'z manfaatlaridan, rivojlanishning tarixiy xususiyatlaridan, shuningdek, milliy va ma'naviy qadriyatlaridan, mahalliy urf-odatlar va an'analardan kelib chiqqan holda mahalliy ahamiyatga molik masalalarni hal qilish borasidagi mustaqil faoliyatini ta'minlaydigan tuzilma bo'lib, ularning asosiy funksiyalariga quyidagilar kiradi:

— tegishli xudud aholisini birlashtirish, barcha fuqarolarning manfaatlarini ifodalash, ularni davlat, jamoat ishlarini boshqarishga keng jalb etish;

— tegishli xududda iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlashga ko'maklashish;

— davlat, xo'jalik va ijtimoiy-madaniy qurilish bo'iicha respublika va mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan boshqa masalalarni muhokama qilishda ishtirok etish;

— qonunchilikni, huquq-tartibotni va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlashda ishtirok etish.

Nodavlat va jamoat tashkilotlari o'zlarining aloxida-alohida vazifalaridan tashqari yana hammasi uchun umumiy bo'lgan vazifaga ham ega bo'lib, u demokratik qadriyatlarni, kishilarning qonuniy haq-huquqlari va erkinliklarini himoya qilishdir.

Xalqaro nodavlat tashkilotlarining faoliyati xalqaro hujjatlar asosida tashkil qilinsa, mamlakat ichkarisida tuziladigan nodavlat va jamoat tashkilotlarining faoliyati O'zbekiston qonunlari bilan belgilanadi.

Nodavlat va jamoat tashkilotlariga xos muhim xususiyat shuki, ular aholining turli guruhlarini

---

¹ Mahalla. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarishning huquqiy asoslari. T.: O'zbekiston "Mahalla" x.j.n. 2003, 26-bet

fikrini turli ko'rinishlarda ifoda etish bilan cheklanmasdan, har bir fuqaroda ijtimoiy fikrning shakllanishiga faol ta'sir ko'rsatadilar.

Hozirgi kunda nodavlat va jamoat tashkilotlari faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy asos O'zbekistonda yaratilgan bo'lib, endigi vazifa huquqiy hujjatlarning ishlashini ta'minlashdan iboratdir.

Fuqarolik jamiyati qurishda, jamiyat va davlat ishlarini amalga oshirishda, fuqarolarning huquqlarini ta'minlashda, mamlakatda barqarorlikni ta'minlashda muxim rol o'ynovchi tuzilma, bu — fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridir.

Mamlakatimiz birinchi Prezidenti I.A.Karimov: "Hammadan oldin odamlarning issiq-sovug'idan, g'am-tashvishlaridan xabar topadigan kim? Albatta -- mahalla ahli. Turmush tarzini izga solish, kundalik muammolarni hal etish uchun, eng avvalo, mahalla faoliyatini kuchaytirish, ularga yordam berish zarur", -- degan fikrlari va tavsiyalari hozirgi kun talabiga to'la javob beradi.

Fuqarolik jamiyatida fuqarolar o'z taqdirlarini o'zlari belgilaydilar. Faqat shu holda davlat tizimi va muassasalari har bir fuqaroning, har bir jamoat tashkilotining fikrini va ra'yini o'ziniki bilan teng yoki ustunroq qo'yishi va hisobga olishi mumkin.

O'zbekistonda qurilayotgan fuqarolik jamiyati milliy va umuminsoniy qadriyatlar hamohangligida va uyg'unligida takamilashib bormoqda.

REFERENCES

1. O.T.Husanov. Konstitutsiyaviy huquq. Toshkent-2022.
2. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. T.: 2019-yil.
3. O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjat,
4. Mahalla. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarishning huquqiy asoslari.
5. O'zbekiston Respublikasining oila kodeksi. T.: 2022-yil.
6. www.lex.uz.